

Przyroda wokół nas – przewodnik po najbliższej okolicy szkoły na wsi (poziom nauczania zintegrowanego)

Jolanta Krzywaźnia¹

Adresaci projektu:

- uczniowie klasy III Szkoły Filialnej w Salamonach,
- społeczność uczniowska Szkoły Filialnej w Salamonach oraz Zespołu Szkół w Czajkowie,
- nauczyciele Zespołu Szkół w Czajkowie,
- społeczność lokalna – rodzice naszych uczniów, mieszkańcy okolicznych miejscowości,
- Biblioteka Gminna w Czajkowie,
- Władze gminne.

Cel ogólny projektu:

- Opracowanie przewodnika po najbliższej okolicy szkoły wiejskiej.

Cele szczegółowe projektu:

- rozwijanie samodzielności w zdobywaniu informacji na dany temat, docieranie do odpowiednich źródeł,
- kształtowanie umiejętności samodzielnego radzenia sobie z napotkanymi problemami w czasie realizacji podjętych zadań,
- kształcenie umiejętności pracy w zespole oraz odpowiedzialności za podjęte zadania,
- zdobywanie wiadomości o regionie i jego mieszkańcach,
- zdobywanie szczegółowych informacji na temat zwierząt i ptaków żyjących wśród okolicznych pól, łąk i lasów,
- rozszerzanie wiadomości na temat otaczających roślin, drzew oraz ich owoców,
- rozbudzanie uczucia umiłowania swojej małej ojczyzny.

Zakres treści edukacyjnych

objętych programem nauczania zintegrowanego w klasie III:

- edukacja środowiskowa (ukształtowanie terenu, wzbogacenie wiadomości o roślinności i drzewach występujących w naszej miejscowości oraz zwierzętach i ptakach, znajomość elementów lokalnego krajobrazu z podkreśleniem jego walorów estetycznych),
- edukacja regionalna (znajomość własnej miejscowości, zajęć mieszkańców oraz wytworów ich pracy, typowe zawody dla regionu),
- edukacja polonistyczna (indywidualne wypowiedzi na temat kolejności etapów własnego działania w związku z wykonaniem obserwacji, układanie i zapisywanie wy-

¹ Autorka jest nauczycielką Szkoły Filialnej w Salamonach, wchodzącej w skład Zespołu Szkół w Czajkowie.

powiedzi wielozdaniowych na temat wycieczek, obserwacji przyrodniczych, pisanie tekstów do przewodnika lub innych wytworów wspólnej pracy),

- edukacja plastyczna (obserwacja i przedstawienie różnorodnymi technikami krajobrazu wiejskiego, leśnego, polnego; wyrażenie nastrojów przeżyć i emocji inspirowanych bliskim kontaktem z przyrodą,
- wychowanie komunikacyjne (kulturalne oraz bezpieczne zachowanie się pieszego i rowerzysty w czasie spacerów i wycieczek, doskonalenie poruszania się po drogach pojedynczo i w grupach, zachowanie ostrożności w kontaktach ze zwierzętami występujących w środowisku).

Opis przebiegu projektu

Geneza projektu

W roku szkolnym 2000/2001 z uczniami klasy II realizowałam projekt związany z tematyką dziedzictwa kulturowego w naszym regionie. Dostrzegłam wtedy wśród moich uczniów ogromne zainteresowanie zarówno tematem, jak i formą oraz metodami pracy.

W poprzednim roku szkolnym moi uczniowie wykonali metodą projektu album „Salamony – Dziedzictwo kulturowe w regionie”. Obejmował on następujące treści: rys historyczny naszej szkoły, obrzędy i zwyczaje kultywowane na naszym terenie, miejsca kultu religijnego, legendy, podania i przysłowia naszego regionu oraz elementy miejscowej gwary. Stanowi on część I przewodnika w okolicy szkoły.

W roku szkolnym 2001/2002 zaproponowałam moim wychowankom, obecnie już uczniom klasy III w ramach zajęć pozalekcyjnych przygotowanie II części przewodnika, która obejmowałaby treści środowiska przyrodniczego okolicy szkoły i byłaby dopełnieniem całości. Propozycja spotkała się z bardzo pozytywną reakcją. Do realizacji projektu zgłosili się nie tylko uczniowie biorący udział w powstaniu pierwszego albumu.

Miejsce realizacji i ramy czasowe:

Realizacja projektu przebiegała w ciągu całego roku szkolnego 2001/2002. Każde zadanie zostało poprzedzone wycieczką, wspólnym spotkaniem, spacerem po najbliższej okolicy lub wycieczką rowerową. Zadania, które uczniowie przygotowywali na następne spotkanie były dobierane przez nich samych, gdyż wcześniej został ustalony cały układ albumu – przewodnika.

Wspólne spotkania wszystkich sekcji oceniające wykonanie zadań odbywały się w szkole co tydzień. Wykonane zadania oceniane były przez samych uczniów (omówienie sposobu wykonania, napotkane trudności, sposoby ich pokonania oraz końcowa ocena, czy zadanie może być zaakceptowane przez pozostałych uczniów) jak i nauczyciela.

Za poprawnie wykonane zadanie nauczyciel przydzielał znaczek graficzny, który sekcja umieszczała sobie na specjalnie przygotowanej tablicy graficznej oraz akceptował wykonanie zadania (chwalił, doceniał pomysłowość wykonania, staranność, włożony wysiłek, zaangażowanie, estetykę).

W przypadku nie wywiązania się z zadania przesuwał termin realizacji podkreślając fakt, że wstrzymuje to pracę całego zespołu, ale doceniał to, co zostało wykonane poprawnie, zachęcał i mobilizował do dalszej pracy.

Nie przydzielał znaczka graficznego, aż do momentu poprawnego wykonania zadania.

Organizacja konsultacji z nauczycielem – stopień ingerencji nauczyciela w realizację projektu

Pracowaliśmy według następującego planu:

1. wprowadzenie uczniów w tematykę projektu,
2. ustalenie celu projektu – opracowanie w formie albumu przewodnika po najbliższej okolicy szkoły,
3. opracowanie i omówienie poszczególnych etapów pracy:
 - ⇒ sprecyzowanie zakresu tematyki
 - ⇒ ustalenie wraz z uczniami układu albumu
(uczniowie samodzielnie zdecydowali o wyborze i kolejności omawianych elementów rodzimego krajobrazu).

Grupy uczniów (sekcje) odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań:

- sekcja graficzna wykonująca w sposób ciekawy i pomysłowy strony tytułowe wprowadzające w omawianą następnie tematykę
- kilka sekcji kronikarskich wyszukujących na podstawie opracowanych instrukcji szczegółowe informacje w różnych wydawnictwach i redagujących gotową notatkę na temat roślinności, drzew, zwierząt i ptaków występujących w naszym środowisku naturalnym,
- sekcja plastyczna wykonująca dowolną techniką ilustracje do przygotowanych przez sekcję kronikarską opisów,
- sekcja fotograficzna wykonująca w miarę możliwości fotografie do opracowanych treści, lub wyszukuje fotografie w wydawnictwach przyrodniczych albo w Internecie.

Uwagi do pracy poszczególnych sekcji:

- samodzielne wybieranie przez uczniów odpowiedniej sekcji, w której chcieliby pracować,
- określenie zadań w poszczególnych grupach, omówienie sposobu terminu ich realizacji oraz harmonogramu spotkań,
- wspólne omówienie źródeł, w których uczniowie będą mogli znaleźć potrzebne im informacje – wycieczka do biblioteki,
- przydzielanie sobie kolejnych zadań na bieżąco na każdym spotkaniu sekcji oraz rozliczanie z wykonania poprzedniego zadania,
- wpinanie do uprzednio przygotowanej teczki prawidłowo wykonanych zadań i systematyczne gromadzenie całości,
- wspólne oglądanie i ocenianie wytworów etapowych, wyciąganie wniosków, czy dalsza praca będzie przebiegać podobnie, czy może warto coś zmienić,
- zebranie całości pracy, końcowa jej ocena, omówienie wrażeń uczniów z pracy przy wykonaniu przewodnika, przeprowadzenie ewaluacji, oprawa pracy i przygotowanie do prezentacji na forum pozaklasowym.

Harmonogram i wykaz indywidualnych działań uczniowskich

	Temat	Zadania Wspólne ustalenie zadań oraz kolejność ich wykonywania; podział zadań na grupy –sekcję (s):	Czas realizacji zadania
Jesień	Powietrze naszej okolicy. Środowisko leśne Ustalenie kolejności wykonywania zadań; wycieczka do lasu	1. Opracowanie części wstępnej: Nasza miejscowość, charakterystyka powietrza w naszej okolicy. 2. Podział zadań na sekcję: s. graficzna opracuje strony tytułowe: „Powietrze w naszej okolicy”, „Lasy”, „Drzewa”, „Zwierzęta leśne”, „Ptaki w lesie”, „Roślinność w lesie”, s. kronikarska 1 – opracuje krótką notatkę o czystości powietrza w naszej okolicy, s. kronikarska 2 opracuje notatkę o naszej miejscowości: zajęcia ludności, środowisko społeczno-przyrodnicze, s. kronikarska 3 – opracuje notatkę o środowisku leśnym, s. plastyczna – przygotowuje ilustracje związane ze środowiskiem leśnym, s. fotograficzna – wykonuje zdjęcia środowiska leśnego, przykładów budownictwa w naszej miejscowości, mieszkańców.	2 tygodnie
	Roślinność w lesie – wycieczka do lasu Omówienie roślinności występujących w naszych lasach.	s. graficzna – przygotowanie stron tytułowych: borówka, jagoda, jeżyna, s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu borówki, s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu jagody, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu jeżyny, s. plastyczna – wykonanie ilustracji roślin: borówki, jagody, jeżyny, s. fotograficzna – wykonanie samodzielnie zdjęć roślin.	1 tydzień
	Roślinność leśna, c.d.	s. graficzna – przygotowanie stron tytułowych: poziomka, paproć, dzika róża, s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu poziomki, s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu paproci, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu dzikiej róży, s. plastyczna – wykonanie ilustracji roślin: poziomki, paproci, dzikiej róży, s. fotograficzna – wykonanie samodzielnie zdjęć roślin lub wyszukanie ilustracji roślin w wydawnictwach przyrodniczych.	1 tydzień

Jesień	<p>Grzyby</p>	<p>s. graficzna – przygotowanie stron tytułowych: kurka, podgrzybek, borowik, s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu kurki, s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu podgrzybka, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu borowika, s. plastyczna – wykonanie ilustracji grzybów, s. fotograficzna – wykonanie samodzielnie fotografii lub wyszukanie fotografii grzybów w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	<p>Ptaki w lesie – wycieczka rowerowa do lasu. Omówienie najczęściej spotykanych ptaków w okolicznych lasach.</p>	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: sójka, zięba, dzięcioł s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu sójki s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu zięby, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu dzięcioła s. plastyczna – wykonanie ilustracji ptaków, s. fotograficzna – wyszukanie fotografii ptaków leśnych w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	<p>Ptaki w lesie</p>	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: kukułka, bażant łowny, dudek, s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu kukułki, s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu bażanta łownego, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu dudka, s. plastyczna – wykonanie rysunków ptaków, s. fotograficzna – wyszukanie fotografii ptaków leśnych w ich środowisku naturalnym w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	<p>Poznajemy środowisko leśne – drzewa Omówienie drzew występujących w naszych lasach</p>	<p>s. graficzna – przygotowanie stron wprowadzających do opisu drzew: brzoza, dąb, klon, s. kronikarska 1 – zebranie informacji i zredagowanie opisu brzozy, s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu dębu, s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu klonu, s. plastyczna – wykonanie ilustracji do ww. tematyki, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć ww. drzew.</p>	1 tydzień

Jesień	<p>Poznajemy środowisko leśne – drzewa, cd.</p>	<p>s. graficzna – przygotowanie stron wprowadzających do szczegółowego opisu drzew: kasztanowca, jarzębiny i topoli, s. kronikarska 1 – zebranie i opracowanie informacji na temat kasztanowca, s. kronikarska 2 – zebranie i opracowanie informacji na temat jarzębiny, s. kronikarska 3 – zebranie i opracowanie informacji na temat topoli, s. plastyczna – przygotowanie ilustracji kasztanowca, jarzębiny, topoli, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć drzew: kasztanowca, jarzębiny, topoli.</p>	1 tydzień
	<p>Opisy drzew, cd.</p>	<p>s. graficzna – przygotowanie stron tytułowych świerk, olsza czarna, sosna pospolita, s. kronikarska 1 – zebranie i opracowanie informacji na temat świerku, s. kronikarska 2 – zebranie i opracowanie informacji na temat olszy czarnej, s. kronikarska 3 – zebranie i opracowanie informacji na temat sosny pospolitej, s. plastyczna – wykonanie ilustracji drzew, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć drzew: świerku, olszy czarnej, sosny pospolitej.</p>	1 tydzień
	<p>Zwierzęta leśne – wycieczka do lasu</p> <p>Omówienie zwierząt leśnych występujących na naszym terenie</p>	<p>s. graficzna – przygotowuje strony tytułowe: sama, lis, jeź, s. kronikarska 1 – zebranie i opracowanie informacji o sarnie, s. kronikarska 2 – zebranie i opracowanie informacji o lisie, s. kronikarska 3 – zebranie i opracowanie informacji o jeżu, s. plastyczna – wykonanie rysunków zwierząt: sarny, lisa, jeża, s. fotograficzna – wykonanie fotografii zwierząt leśnych w miarę możliwości lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	<p>Zwierzęta leśne, cd.</p>	<p>s. graficzna – przygotowanie stron tytułowych: dzik, wiewiórka, zając, s. kronikarska 1 – zebranie i przygotowanie informacji o dziku, s. kronikarska 2 – zebranie i przygotowanie informacji o wiewiórce, s. kronikarska 3 – zebranie i przygotowanie informacji o zającu, s. plastyczna – wykonanie rysunków zwierząt: dzika, wiewiórki, zająca, s. fotograficzna – wykonanie fotografii zwierząt leśnych w miarę możliwości lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień

Zima	Ptaki nasyzych pól	<p>s. graficzna – wykonanie stron: ptaki, jastrząb, zięba ,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji ogólnej o ptakach żerujących na naszych polach,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie informacji o jastrzębiu,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie informacji o ziębie,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji, jastrzębia, zięby</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii ptaków w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	Gospodarstwo wiejskie – ptaki wokół siedzib ludzkich	<p>s. graficzna – wykonanie stron: gospodarstwo wiejskie, ptaki wokół siedzib ludzkich, jerzyk, wróbel,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji ogólnej o rodzaju gospodarstw prowadzonych w naszej miejscowości,</p> <p>s. kronikarska 2 – zebranie informacji i zredagowanie opisu jerzyka,</p> <p>s. kronikarska 3 – zebranie informacji i zredagowanie opisu wróbla,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji wróbla i jerzyka,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii ptaków w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	Ptaki wokół siedzib ludzkich, cd.	<p>s. graficzna – przygotowanie stron: wrona, gołąb, sroka,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji o wronie,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie informacji o gołębiu,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie informacji o sroce,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji sroki, gołębia, wrony,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć ptaków lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	Ptaki wokół siedzib ludzkich, cd.	<p>s. graficzna – wykonanie stron: szpak, sikora bogatka, gil,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji o szpaku,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie informacji o sikorze bogatce,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie informacji o gilu,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji szpaka, sikory, gila,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	Gospodarstwo wiejskie – ptactwo domowe	<p>s. graficzna – zaprojektowanie stron: ptactwo domowe; indyk, kaczka, kura,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o indyku,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o kacze,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie notatki o kurze,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji indyka, kury, kaczki,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć ptaków domowych.</p>	1 tydzień

	Ptactwo domowe, cd.	<p>s. graficzna – zaprojektowanie stron: ptactwo domowe; gęś, perliczka,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o perliczce,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o gęsi,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji perliczki, gęsi,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć ptaków domowych.</p>	1 tydzień
Zima	Zwierzęta hodowane w gospodarstwach wiejskich	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: Zwierzęta hodowane w miejscowych gospodarstwach wiejskich, koń, świnia, krowa,</p> <p>s. kronikarska 1 – zebranie informacji na temat konia,</p> <p>s. kronikarska 2 – zebranie informacji na temat świni,</p> <p>s. kronikarska 3 – zebranie informacji na temat krowy,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji krowy, świni, konia,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć konia, krowy, świni.</p>	1 tydzień
	Ptaki w lesie	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: jemioluszka, gawron, wilga złocista,</p> <p>s. kronikarska 1 – wyszukanie i zebranie wiadomości o jemioluszce,</p> <p>s. kronikarska 2 – wyszukanie i zebranie wiadomości o gawronie,</p> <p>s. kronikarska 3 – wyszukanie i zebranie wiadomości o wildze złocistej,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji ptaków,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	Ptaki w lesie, cd.	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: kuropatwa, sowa uszata, sójka,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji o kuropatwie,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie informacji o sowie uszatej,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie informacji o sójce,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji ptaków,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
Wiosna	<p>Życie na łące – wy- cieczka.</p> <p>Omówienie roślinności jaką można ujrzyć na łące</p>	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: mniszek lekarski, stokrotka, babka lancetowata,</p> <p>s. kronikarska 1 – zebranie i zredagowanie informacji o mniszku lekarskim,</p> <p>s. kronikarska 2 – zebranie i zredagowanie informacji o stokrotce,</p> <p>s. kronikarska 3 – zebranie i zredagowanie informacji o babce lancetowatej,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji roślin,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień

Wiosna	<p>Rośliny łąkowe, owady i zwierzęta występujące w tym środowisku</p>	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: dzwonek, koniczyna, motyl, skowronek s. kronikarska 1 – przygotowanie materiałów dotyczących dzwonka, s. kronikarska 2 – przygotowanie materiałów dotyczących koniczyny, s. kronikarska 3 – przygotowanie materiałów dotyczących motyla i skowronka, s. plastyczna – wykonanie ilustracji roślin i owadów, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć owadów, ptaków i roślin, które można spotkać na łące w czasopismach i książkach lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	<p>Owady na łące</p>	<p>s. graficzna – opracowanie szaty graficznej stron: biedronki, konika polnego, ważki, s. kronikarska 1 – opracowanie notatki o biedronce, s. kronikarska 2 – opracowanie notatki o koniku polnym, s. kronikarska 3 – opracowanie notatki o ważce, s. plastyczna – przygotowuje ilustracji biedronki, konika polnego, ważki, s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych</p>	1 tydzień
	<p>Owady i płazy żyjące na łące. Ptactwo żerujące na łąkach</p>	<p>s. graficzna – zaprojektowanie i wykonanie stron tytułowych: ślimak, żaba, bocian biały, s. kronikarska 1 – opracowanie notatki o ślimaku, s. kronikarska 2 – opracowanie notatki o żabie trawnej, s. kronikarska 3 – opracowanie notatki o bocianie białym, s. plastyczna – wykonanie ilustracji owadów, płazów i ptaków występujących na łąkach, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	<p>Ptaki żyjące wokół miejscowych zbiorników wodnych – wycieczka</p>	<p>s. graficzna – opracowanie graficzne stron: czajka, ptaki gromadzące się wokół naszych zbiorników wodnych, łabędź, czapla siwa, s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o czajce, s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o łabędziu, s. kronikarska 3 – przygotowanie notatki o czapli siwej, s. plastyczna – wykonanie ilustracji czajki, łabędzia, czapli siwej, s. fotograficzna – wykonanie zdjęć w miarę możliwości lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień

Wiosna	Ptaki żyjące wokół miejscowych zbiorników wodnych	<p>s. graficzna – opracowuje strony wprowadzające w tematykę omawianych ptaków: żurawia zwyczajnego, perkoza dwuczubego, cyraneczki,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o żurawiu zwyczajnym,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o perkozie dwuczubym,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie notatki o cyraneczce,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji ptaków,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii ptaków lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	Roślinność wodna	<p>s. graficzna – opracowanie stron tytułowych: wierzba, rośliny pływające, rośliny wodne,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o wierzbie,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o roślinach pływających: grzybień biały, grąźel żółty, zabiściek,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie notatki o roślinach wodnych: pałce, trzcinnie, sicie,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji roślin pływających, wodnych, wierzby,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć w miarę możliwości lub wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	Zbiorniki wodne – ryby	<p>s. graficzna – wykonanie stron tytułowych: ryby, karp, płoć, okoń,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie informacji o karpniu,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie informacji o płoci,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie informacji o okoniu,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji ryb,</p> <p>s. fotograficzna – wyszukanie fotografii w wydawnictwach przyrodniczych.</p>	1 tydzień
	Pola uprawne – rośliny	<p>s. graficzna – wykonanie stron: chwasty, zioła, pola uprawne,</p> <p>s. kronikarska 1 – przygotowanie notatki o uprawach, jakie prowadzą rolnicy na okolicznych polach,</p> <p>s. kronikarska 2 – przygotowanie notatki o ziołach: bratku, rumianku, skrzypie polnym,</p> <p>s. kronikarska 3 – przygotowanie notatki o chwastach: chabrze, maku, powoju,</p> <p>s. plastyczna – wykonanie ilustracji chwastów, ziół, pól uprawnych,</p> <p>s. fotograficzna – wykonanie zdjęć pól uprawnych, chwastów i ziół.</p>	1 tydzień
	Podsumowanie projektu	Przygotowanie prezentacji efektów projektu – albumu na forum szkoły w trakcie festynu szkolnego.	2 tygodnie

**Przykładowe wzory kart pracy dla uczniów
do wykorzystania w trakcie gromadzenia i rejestracji danych
podczas realizacji zadań przez grupę**

Instrukcja do opisu ptaków:

Nazwa ptaka	
Wielkość	
Upierzenie – barwa	
Zimujący – odlatujący	
Rodzaj pożywienia	
Sposób, miejsce budowania gniazd oraz materiał budulcowy	
Ilość składanych jaj	
Wydawane odgłosy	

Instrukcja do opisu drzew:

Nazwa drzewa	
Rodzaj drzewa: liściaste, iglaste	
Wielkość	
Najczęstsze występowanie: region Polski	
Kształt liści	
Owoce	
Pora kwitnienia	
Wykorzystanie drewna	

Instrukcja do opisu zwierząt:

Nazwa zwierzęcia	
Wygląd zewnętrzny: kolor sierści,	
Rodzaj pożywienia	
Miejsce występowania	
Ilość potomstwa	

Instrukcja do opisu roślin:

Nazwa rośliny	
Środowisko naturalne: pole, łąka, las, środowisko wodne	
Rodzaj: roślina uprawna, chwast,	
Pora kwitnienia	
Barwa i kształt kwiatu	
Barwa i kształt liści	
Wykorzystanie	
Zapach	

Prezentacja projektu

- Uczniowie prezentują opracowany album – przewodnik na forum szkoły z udziałem władz gminnych, zaproszonych gości, społeczności lokalnej w trakcie festynu szkolnego (**najlepiej pod koniec roku szkolnego kończącego etap nauczania zintegrowanego w klasie III**).
- Istnieje możliwość zaproszenia do oceny przewodnika zaproszonych gości.
- W dalszej części uroczystości uczniowie przekazują kopie przewodnika dyrekcji szkoły, przedstawicielowi władz gminnych oraz innym zaproszonym gościom (np. dyrektorom sąsiednich szkół, kierownikowi Biblioteki Gminnej).

System oceniania projektu.

Kryteria oceny wykonania zadań podjętych przez uczniów

- *Sekcji kronikarskich:*
 - poprawność sporządzonej notatki pod względem gramatycznym (ocenia nauczyciel i w razie potrzeby koryguje błędy lub oddaje do poprawki jeśli uczeń sam może temu sprostać),
 - poprawność pod względem ortograficznym(ocenia nauczyciel jw.),
 - estetykę pisma,
 - rozmieszczenie graficzne.
 - *Sekcji graficznej:*
 - poprawność sformułowanych haseł,
 - estetykę wykonania,
 - pomysłowość,
 - wkład pracy.
 - *Sekcji plastycznej:*
 - pomysłowość prac,
 - estetykę prac, staranność wykonania,
 - dobór odpowiednich barw,
 - kolorystykę prac oddającą rzeczywistość,
 - zaangażowanie.
 - *Sekcji fotograficznej:*
 - zaangażowanie uczniów,
 - wysiłek włożony w wykonanie zdjęć lub wyszukanie fotografii w różnorodnych publikacjach bądź Internecie,
 - terminowa realizacja omawianego zadania.
- Uwaga: Ocenie nie podlega jakość zdjęć.

*

Projekt ten realizowany był w naszej szkole również w latach ubiegłych. Poniżej sformułuję wnioski z ewaluacji, z nadzieją, że przekonają one czytelników, iż warto go zastosować w praktyce.

Wnioski z ewaluacji projektu już zastosowanego w praktyce:

- a) projekt realizowany w szkole spotkał się z dużym zainteresowaniem, i pozytywnym przyjęciem zarówno ze strony środowiska szkolnego, jak i lokalnego,
- b) uczniowie chętnie uczestniczyli we wszystkich pracach, byli bardzo dumni ze swoich prac,
- c) nieocenioną pomoc okazali nam bibliotekarze (opiekun biblioteki szkolnej oraz kierownik Biblioteki Gminnej w Czajkowie poprzez udostępnienie nam potrzebnych woluminów i służąc fachową pomocą),
- d) nauczyciel powinien podjąć próbę wydania profesjonalnego przewodnika w okolicy szkoły (jeśli sam posiada umiejętności informatyczne) lub we współpracy z innymi nauczycielami (np. informatykiem),
- e) podsumowując pracę uczniów wykonujących album przeprowadziłam ewaluację przy pomocy krótkiego arkusza ewaluacyjnego. Uczniowie mieli udzielić odpowiedzi na każde pytanie przyznając 0-5 punktów. Pytania obejmowały tematykę dziedzictwa kulturowego w naszym regionie ze szczególnym uwzględnieniem środowiska społeczno-przyrodniczego:
 - Jak chętnie uczestniczyłeś w pracach przy tworzeniu albumu o naszej małej ojczyźnie?
 - W jakim stopniu interesuje Cię ta tematyka?
 - Jak bardzo podobała Ci się metoda, jaką wykonaliśmy album?
 - Czy napotkałeś duże trudności wykonując wybrane przez siebie zadania?
 - W jakim stopniu przy realizacji twoich zadań pomogły Ci arkusze obserwacji?
 - W jakim stopniu powiększyła się Twoja wiedza o naszym środowisku społeczno-przyrodniczym?
 - Na ile punktów oceniasz swój wkład pracy przy tworzeniu albumu?

Podczas tworzenia albumu dostrzegłam pełne zaangażowanie uczniów. Bardzo chętnie podejmowali kolejne zadania i sumiennie wywiązywali się z nich. Cieszyli się z każdej nowej strony albumu. Z dumą patrzyli, jak staje się coraz bogatszy i ciekawszy. Pracowali przy jego tworzeniu przez cały rok szkolny. Efekt końcowy przerósł moje oczekiwania. Przeprowadzona ewaluacja umocniła mnie w przekonaniu, że podjęte działania i tematyka okazała się owocna oraz trafnie dobrana. Dzięki zastosowanej metodzie projektu uczniowie doskonalili samodzielne zdobywanie wiedzy, umiejętność pracy w zespole, oraz uczyli się ponoszenia odpowiedzialności za powierzone im zadania.

Raport

Praca nad przygotowaniem albumu, który miałby być zarazem przewodnikiem zachęcającym do przyjazdu w nasze okolice przebiegała w sposób harmonijny i systematyczny. Uczniowie bardzo rzetelnie wywiązywali się z podjętych zadań, a fakt, że opóźnienie jednej z sekcji wpłynęło na spowolnienie pracy całego zespołu dodatkowo mobilizowało. Dzięki instrukcjom sprawnie zdobywali niezbędne im informacje. Należy podkreślić, że realizacja projektu przebiegała w ramach spotkań poza lekcyjnych. Była więc dodatkowym obowiązkiem dla uczniów, co w żadnym

stopniu nie wpłynęło negatywnie na ich zaangażowanie. Szczególnie atrakcyjnym elementem okazała się sama metoda projektu. Choć moi uczniowie często w ramach zajęć zintegrowanych pracowali za pomocą metod aktywizujących, to praca nad tworzeniem albumu przyniosła im wiele satysfakcji i zadowolenia. Moja rola była ograniczona. Sprowadzała się do nadzoru poprawności wykonanych zadań (forma i metoda przygotowania była wcześniej omówiona). Uczniowie dokładnie wiedzieli, czego się od nich oczekuje. Efektem końcowym naszej pracy jest album szczegółowo omawiający nasze środowisko społeczno-przyrodnicze. Ponieważ jesteśmy mieszkańcami małej wioski to można u nas zaznać ciszy, spokoju i czystego powietrza. Do skorzystania z wypoczynku w naszej ekologicznej miejscowości zaprasza przygotowany przez nas przewodnik. Z mojego doświadczenia wynika, że taka forma pracy z uczniami jest dla nich bardzo atrakcyjna, ucząca w dużym stopniu samodzielności i odpowiedzialności. Doskonali nabyte wcześniej umiejętności i pełniej przygotowuje do dalszego etapu kształcenia.